

«Ἡ Ῥωμανία
κι ἂν πέρασεν,
ἀνθεῖ καὶ φέρει κι ἄλλο»

† 29η Μαΐου 1453

Ἡ Ἄλωσις τῆς Βασιλίδος τῶν Πόλεων *

*Τοῦ Δρος Κωνσταντίνου Β. Χιώλου,
Προέδρου Ἐθνικῆς Ἐνώσεως Βορείων Ἑλλήνων*

ΕΡΟΤΑΖΟΥΜΕ ἐφέτος (2005) τὴν 552α ἐπέτειο τῆς Ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς ἠρωικῆς πτώσεως τοῦ Βυζαντίου, ὡς καὶ τῆς θυσίας τοῦ θρυλικοῦ Αὐτοκράτορος καὶ Ἐθνομάρτυρος Κωνσταντίνου Παλαιολόγου τοῦ ΙΑ΄ – τοῦ νεωτέρου αὐτοῦ Κόδρου καὶ Λεωνίδα – καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἠρωικῶς ἀγωνισαμένων καὶ εὐκλεῶς πεσόντων γιὰ τὴν ἄμυνα τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων.

Ἡ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία (τῆς ὁποίας ἡ Ἱστορία ἀρχίζει ἀπὸ τὸ ἔτος 330 μ.Χ. ποὺ ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἔκτισε ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀρχαίου Βυζαντίου τὴν Κωνσταντινούπολη), καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς ὑπερχιλιετοῦς υπάρξεώς της, διεξήγαγε ἀγῶνες αὐτοσυντηρήσεως καὶ πολλακίς ἔσωσε τὴν Εὐρώπη ἀπὸ μεγάλες καταστροφές, ἀνέπτυξε δὲ παραλλήλως μέγα πολιτισμό, τὸν σπουδαιότερο πολιτισμὸ τοῦ Μεσαίωρος.

Καθ' ὅλη αὐτὴ τὴ διάρκεια, ὑπεράνω τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς διοικητικῆς κυριαρχίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐστέκετο ἡ θρησκευτικὴ αὐτῆς κυριαρχία. Ἡ Κωνσταντινούπολις ἦταν τὸ κατ' ἐξοχὴν κέντρο τῆς Χριστιανοσύνης.

Ἀπὸ τῆς ιδρύσεώς της μέχρι τῆς καταστροφῆς της ἀπὸ τοὺς Τούρκους (330-1453), εἴκοσι φορές τουλάχιστον, τὴν ἐπολιόρκη-

σαν οί Πέρσες, οί Άραβες, οί Ρώσοι, οί Βούλγαροι καί ἄλλοι βάρβαροι. Ἡ Κωνσταντινούπολις πολλάκις ἐκινδύνευσε, ἀλλά διασώθηκε χάρις στήν ἀνδρεία τοῦ στρατοῦ καί τῶν κατοίκων, τήν ὁποία ἐνίσχυε ἡ βαθειά πίστη. Ἰδίως οί πολεμιστές τοῦ Ἰσλάμ οί Άραβες καί ἔπειτα οί Τοῦρκοι πολλές φορές ἀγωνίσθηκαν νά κυριεύσουν τήν πρωτεύουσα τῶν χριστιανῶν.

Γενική ἀπομικρὸς τῆς τουρκοκρατουμένης Κωνσταντινουπόλεως σὲ ἰταλική ἐγχρωμὴ λιθογραφία τοῦ 15' αἰ.

Οί κάτοικοι καί οί ὑπερασπιστές, ὅμως, τῆς Κωνσταντινουπόλεως κράτησαν τὸ μέγα ὄραμα τῆς Ἐλευθερίας, διότι γνώριζαν ὅτι τὸ Βυζάντιο ἦταν ὁ προμαχῶνας τοῦ κόσμου, ἀφοῦ εἶχαν διδαχθῆ ἔξ ἀπαλῶν ὀνύχων ὅτι ἐπὶ 1.100 χρόνια στὰ τείχη τῆς πόλεως συντρίβονταν τὰ ἀλλεπάλληλα κύματα τῶν βαρβαρικῶν Φυλῶν τῆς Ἀσίας καί τῆς Εὐρώπης, διότι πίστευαν ὅτι ἡ «αἰχμαλωσία πολέμου» – ὅπως τὴν ὠνόμασε ὁ Διδάσκαλος τοῦ Γένους Ἀδαμάντιος Κοραῆς – θὰ μετατραπῆ σὲ δύναμη, σὲ ἥρωισμό, σὲ ἀσυγκράτητο πάθος γιὰ τὴν Ἐλευθερία καί ἔξαρση τοῦ ἀνὰ τὴν ὑψηλὸ φιλελληνισμοῦ, διότι, τέλος, ἄκουσαν – ἀκόμη καί τὴν ὄλως τελευταία στιγμή τοῦ «εἰλῶ ἡ Πόλις» – τὸν θρησκευτικὸν τους Ἠγέτη καί Ἐθνάρχη νά υπογράψῃ ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος τῆς Ἁγίας Σοφίας ἓνα νέο συμβόλαιο Ἀγῶνος, ποῦ θὰ στήριζε τὰ θεμέλια τοῦ Γένους ἐπάνω στήν πνευματικὴ του ἀντίσταση καί ἐπάνω στήν πίστη τοῦ στήν Παναγία καί στήν Θεία Πρόνοια, ποῦ θὰ τὸ προετοίμαζαν γιὰ τὴν Μεγάλῃ Παλιγγενεσία τοῦ 1821.

Κυματοθραύστῃς τῶν βαρβάρων

ΟΠΩΣ ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνισμός, ἔτσι καί ὁ Βυζαντινὸς Ἑλληνισμός, ἀγωνίσθηκε ἐπιμόνως καί ἐπιτυχῶς κατὰ τῶν Ἀσιατῶν ποῦ ἀπειλοῦσαν τὴν Εὐρώπη, ἔθραυσε πρὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν δύναμη τῶν Ἀράβων καί ἐμπόδισε τὴν εἰσοδὸν τους στήν Εὐρώπη, ἀνέστειλε τὴν ὄρμη τῶν Τούρκων καί ἔδωσε τὸν

καιρὸ στὴν ἀναγεννώμενη Εὐρώπη νὰ παρασκευασθῆ γιὰ νὰ ἀντικρούσῃ τοὺς βαρβάρους Ἀσιᾶτες πρὸ τῶν τειχῶν τῆς Βιέννης.

Τὸ Βυζαντινὸ Ἑλληνικὸ Κράτος, ὑπῆρξε ὁ πρόμαχος τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ στὴν Ἀνατολὴ ἐναντίον τῶν ἀπίστων καὶ τῆς βαρβαρότητας.

Ὡς βιβλιοθηκᾶριος τῆς Εὐρώπης, τὸ Βυζάντιο Ἑλληνικὸ Κράτος διαφύλαξε τοὺς πνευματικούς θησαυροὺς τῆς ἀρχαιότητος, χρησιμοποίησε αὐτοὺς κατὰ δύναμιν καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων λογίων, οἱ ὁποῖοι κατέφυγαν στὴν Εὐρώπην, τοὺς ἔθεσε στὴν διάθεσιν τῶν Εὐρωπαίων καὶ προεκάλεσε τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν.

Τὴν πρώτην ἐξωτερικὴν ἀπειλὴν ἐγνώρισε ἡ Πόλις τὸ 378 ἀπὸ τοὺς Γότθους, οἱ ὁποῖοι ἀφοῦ ἐφόνευσαν τὸν Αὐτοκράτορα Οὐάλεντα, ἔφθασαν μέχρι τῶν τειχῶν τῆς. Ἄλλ' ὁ λαὸς τῶν περιχώρων καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπέκρουσε ἐπιτυχῶς τὴν ἀπειλήν.

Ἐφεξῆς καὶ μέχρι τῆς πτώσεώς της ἡ Κωνσταντινούπολις ἐγνώρισε ἀλλεπάλληλους κινδύνους ἀπὸ τοὺς ποικιλώνυμους λαοὺς ποὺ περιέβαλλαν τὴν Αὐτοκρατορίαν καὶ πολλὰς φορὰς κατῴρθωσαν νὰ εἰσδύσουν μέσα εἰς αὐτήν.

Ἔτσι, τὸ 626 ἐπὶ Ἡρακλείου, ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἔχων σύμμαχο καὶ τὸν βασιλέα τῶν Ἀβάρων, ἐπολιόρκησε στενῶς τὴν Πόλις καὶ μὲ ἀποστολὴν πρεσβευτῶν, ἀπήτησε μετὰ θρασυτέτους τὴν παράδοσιν αὐτῆς. Ἄλλ' ὁ λαὸς μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Πατριάρχην Σέργιον (καθότι ὁ Ἡράκλειος πολεμοῦσε στὰ βᾶθη τῆς Ἀσίας ἐναντίον ἄλλων Περσικῶν στρατευμάτων), ἀπέκρουσε νικηφόρως τοὺς ἐπιδρομεῖς. Τότε ἐψάλθη γιὰ πρώτη φορὰ τὸ Ἀπολυτίκιον «Τῆ Ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια», στὸ Ναὸ τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν.

Ὑστερα ἀπὸ λίγο, νέος ἐχθρὸς ἐμφανίσθηκε πρὸ τῶν πυλῶν τῆς Πόλεως, οἱ Ἄραβες. Αὐτοὶ ἔχοντες ἐπικεφαλῆς τὸν Μοαβία, ἐπολιόρκησαν ἐπὶ 7 ἔτη, ἧτοι ἀπὸ τοῦ ἔτους 672 μέχρι τοῦ ἔτους 679, τὴν Πόλις μὲ ἀκατάβλητην ἐπιμονὴν διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης. Ἀλλὰ τίποτε τελικῶς δὲν ἐπέτυχαν. Ἡ γενναιότητα τῶν κατοίκων καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ὑγροῦ πυρός, τὸ ὁποῖο ἔκαιγε καὶ μέσα στὸ νερὸ καὶ εἶχε ἐφευρεθεῖ ἀπὸ Ἑλληνα μηχανικόν, ἐκ Συρίας, ἔκαμψε τὴν ἐπιμονὴν τῶν πολιορκητῶν, οἱ ὁποῖοι ἀπῆλθαν ἀπρακτοὶ καὶ ἐξαντλημένοι, γιὰ νὰ ἐπανέλθουν τὸ 717. Ἡ νέα

πολιορκία τῶν Ἀράβων εἶχε χειρότερη τύχη, διότι αὐτοὶ ἔφυγαν μὲ ἀπώλειες 2.000 πλοίων καὶ 500.000 ἀνδρῶν.

Τὸ 860 ἐμφανίσθηκαν πρὸ τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως νέοι ἐχθροί, οἱ Ρῶς (Ρῶσοι) μὲ 250 μονόξυλα (τὰ ὅποια ἦσαν μικρὰ πλοία, κατασκευασμένα ἀπὸ ἓνα μόνον κορμὸ δένδρου). Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀπεκρούσθησαν διὰ τοῦ ὑγροῦ πυρός. Οἱ ἴδιοι, ἐπανῆλθαν περὶ τὸ 924 μὲ χίλια πλέον μονόξυλα καὶ ἐπολιορκῆσαν καὶ πάλι τὴν Πόλιν διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης, ἀλλ' ἔπαθαν δεύτερη πανωλεθρία.

“Ὅ,τι ὁμως δὲν ἐπέτυχαν οἱ Ἄβαροι, οἱ Πέρσες, οἱ Ἄραβες, οἱ Ρῶσοι κ.λπ., τὸ ἐπέτυχαν οἱ Σταυροφόροι τῆς Τετάρτης Σταυροφορίας. Οὔτοι τὸ 1203 ἐπολιορκῆσαν τὴν Κωνσταντινούπολην κατὰ ξηρὰ καὶ κατὰ θάλασσα μὲ 40.000 πολεμιστὲς καὶ ἀφοῦ κατόπιν πεισμόνων ἀγώνων τὴν κατέλαβαν τὸ 1204, παρέδωσαν αὐτὴν στὸ πῦρ καὶ τὴν λεηλασία.

Ἡ ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων ὑπῆρξε δεινὸ πλῆγμα γιὰ τὴν Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία, ἡ ὅποια κατελύθη γιὰ μία 60ετία περίπου (μέχρι τοῦ ἔτους 1261), ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐπανεσυστήθη, δὲν εἶχε πλέον τὴν προτέρα ἀκμή.

Οἱ Ἀρχεῖς τῆς Πόλεως μετὰ τὴν ἄλωση κατέφυγαν εἰς τὴν Νίκαια, ἀπὸ τὴν ὅποια ὠρμήθη τὸ 1261 ὁ Μιχαὴλ Η΄ ὁ Παλαιολόγος, ὁ ὁποῖος ἐξεδίωξε τοὺς Φράγκους ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολην καὶ ἐπανίδρυσε τὴν καταλυθεῖσα Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἀρχίζει ἡ προϊοῦσα ἐξάντληση τοῦ Κράτους, τὸ ὅποιο ὁλονὲν μειούμενο κατὰ τὰ ὄριά του, κατάντησε κατὰ τὰ μέσα τοῦ ΙΕ΄ αἰῶνος, νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ μόνη τὴν πρωτεύουσα.

Οἱ Τοῦρκοι ἄρχισαν νὰ πολιορκοῦν τὴν Κωνσταντινούπολην ἀπὸ τοῦ ἔτους 1397. Ἡ τελευταία ἀπὸ αὐτοὺς πολιορκία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄρχισε τὴν 7η Ἀπριλίου 1453. Ὁ Μωάμεθ Β΄ διέθεσε 400 πλοῖα καὶ 250 χιλιάδες ἄνδρες, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος, μόλις 26 πλοῖα καὶ 10.000 ἄνδρες, παρὰ τὸ πλευρὸ τῶν ὁποίων ἀγωνίσθηκε σθεναρῶς ἐπὶ δύο ὁλόκληρους μῆνες, μέχρι ποῦ ἔπεσε, ἥρωικῶς μαχόμενος ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τῆς Πύλης τοῦ Ρωμανοῦ, κατὰ τὴν τελευταία καὶ ἀποφασιστικὴ ἔφοδο τῶν Τοῦρκων τὴν 29η Μαΐου 1453.

Μὲ τέτοια ἀνισότητα δυνάμεων καὶ μὲ τὴν ἐξαφάνιση κάθε

ἐλπίδας περὶ ἕξωθεν βοθηίας, ἦταν φανερὸ καὶ ἐπόμενο ὅποια τύχη ἀνέμενε τὴν Βασιλίδα. Παρὰ ταῦτα, ὅμως, οἱ Ἕλληνες ἀγωνίσθηκαν μὲ ἀπαράμιλλο ἥρωισμὸ καὶ πρωτοφανῆ τόλμη, ἔχοντες ἐπικεφαλῆς τους τὸν γενναῖο Αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον Παλαιολόγο.

Ἀλλὰ οἱ μειωμένες Ἑλληνικὲς δυνάμεις, ἀντικατεστάθησαν ἀπὸ τὸν πατριωτισμὸ τοῦ Αὐτοκράτορος, ὁ ὁποῖος μὲ παραινέσεις του καὶ τὴν διαρκῆ παρουσία του μεταξὺ τῶν ἀγωνιζομένων, τοὺς ἐνέπνεε θάρρος νὰ ὑπερασπίσουν τὴν Πόλην, ἡ ὅποια ἦταν «ἡ ἐλπίς καὶ ἡ χαρὰ πάντων Ἑλλήνων», ὅπως ἔλεγε.

Ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος ἐγνώριζε, ὅτι ἀναλάμβανε ὑπεράνθρωπο ἔργο καὶ συναισθανόταν ποῖο θὰ ἦταν τὸ μοιραῖο τέλος, ἀλλ' οὔτε ἐπὶ στιγμὴν κατελήφθη ἀπὸ δισταγμοῦς. Τοῦναντίον δέ, ἀφοῦ ἀπνύθυνε προτρεπτικούς λόγους πρὸς τοὺς Ἕλληνες καὶ τοὺς ξένους, μετέλαβε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων στὴν Ἁγία Σοφία καὶ μὲ τὸ ὄνομα τῆς Πατρίδος του στὰ χεῖλη, ρίφθηκε στὸν Ἄγωνα. Ἀκαταπόνητος, ἀκατάβλητος, ὑπερασπίσθηκε τὴν πρωτεύουσα τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς του καὶ ὑπερήφανος ἀπέρριψε προτάσεις συνθηκολογήσεως τοῦ βαρβάρου ἀντιπάλου του.

Οἱ ὀλίγοι ὀπλίτες του, παρακινούμενοι ἀπὸ τὸ παράδειγμά του, ἐμάχοντο σθεναρῶς καὶ ἀπωθοῦσαν τὰ στίφη τῶν πολιορκητῶν, ἐνῶ οἱ καμπάνες τῶν ἐκκλησιῶν ἀπηχοῦσαν τὸν φοβερὸ κίνδυνο.

Ἄλλ' ὁ πολυάριθμος ἐχθρὸς, κατάρθωσε νὰ μεταφέρῃ διὰ ξηρᾶς πλοῖα στὸν Κεράτιο Κόλπο καὶ νὰ συσφίξῃ ἀκόμη περισσότερο τὴν πολιορκία, ἐνῶ τὰ μεγάλα τηλεβόλα του ἐξαπέστελλαν μύδρους κατὰ τῆς Πόλεως καὶ τῶν τειχῶν, τῶν ὁποίων μερικὰ μέρη εἶχαν καταρρεύσει.

Ὁ ἀγώνας ἦταν σκληρὸς, ἀλλὰ ἐξακολουθοῦσε, ὅτε τὴν 29η Μαΐου, κατὰ τὴν ὅποια ἐγένοντο σφοδρὲς ἔφοδοι τῶν πολεμίων, ἀπροσδόκητο γεγονός ἐπῆλθε νὰ θέσει πέρασ εἰς αὐτόν. Μία ἀπὸ τὶς Πύλες τῶν τειχῶν εὐρέθη ξαφνικὰ ἀνοικτή, ἄλλην δὲ ἔμεινε ἀφρούρητη, δι' αὐτῶν δὲ τὰ Τουρκικὰ στίφη εἰσώρμησαν στὴν Πόλην καὶ ἐπακολούθησαν φρικώδεις σκηνὲς μεταξὺ τῶν εἰσορμῶντων καὶ τῶν ἀμυνομένων.

Ἔτσι, μετὰ τρισχιλιετῆ ἔνδοξην ἱστορία, ἦλθε ἡ 29η Μαΐου

1453, ἡ μελανώτερη ἡμερομηνία γιὰ τὸ Βυζάντιο καὶ σύμπασα τὴν Ἑλληνικὴ Φυλή.

Τὸ «μολὼν λαβὲ» τοῦ Παλαιολόγου

Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Παλαιολόγος ὁ ΙΑ΄, ὁ ἐπονομαζόμενος Δραγάσης, τέταρτος υἱὸς τοῦ Μανουὴλ Παλαιολόγου, γεννηθεὶς τὸ 1403, ὑπῆρξε ὁ ἥρωικώτερος, ὁ τελευταῖος, ἀλλὰ καὶ ὁ τραγικώτερος συνάμα Ἑλλήν Αὐτοκράτωρ, ὁ ὁποῖος, νέος ἀκόμη, μόλις 49 ἐτῶν, ἔπεσε ἥρωικῶς μαχόμενος, ὅπως προείπαμε παρὰ τὴν Πύλην τοῦ Ἁγίου Ρωμανοῦ, ἐνῶ τοῦ εἶχε προταθεῖ νὰ σωθεῖ, ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ τοῦ Πορθητοῦ, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν Φραντζῆ, τοῦ ἔστειλε τὸ μήνυμα:

*«Ἐκχωρεῖς ἐκ τῆς Πόλεως μετὰ τῶν ἀρχόντων καὶ
ὑπαρχόντων αὐτοῖς;».*

Ἡ ἀπάντησις τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου ὑπῆρξε ἄμεση καὶ ἑλληνοπρεπής:

*«Τὸ τὴν Πόλιν σοι δοῦναι οὔτ' ἐμὸν ἐστὶν οὔδ' ἄλλου
τινὸς τῶν οἰκούντων ἐν τῇ πόλει ταύτῃ· κοινῇ γὰρ
γνώμῃ αὐτοπροαιρέτως ἀποθανοῦμεν καὶ οὐ φεισόμεθα
τῆς ζωῆς ἡμῶν».*

Τὸ ὑπερήφανο αὐτὸ ΟΧΙ τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, τὸν ἀνύψωσε σὲ θρυλικὸ ἦρωα, ὥστε ὁ λαϊκὸς ποιητὴς νὰ τοῦ ἀφιερῶσει τοὺς ἐξῆς χαρακτηριστικοὺς στίχους:

*«Μποροῦσες, μὰ δὲν ἔφυγες Κωνσταντίνε, ἀπὸ τὴν Πόλην!
Δὲν ἤθελες γιὰ νὰ σωθεῖς, ὅταν αὐτὴ πεθάνει.
Καὶ στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ μαρτύρησες σὲ κείνη.
Καὶ σὺ μαζὶ τῆς φόρεσες τ' ἀκάνθινο στεφάνι!».*

Ἡ ἀξιοπρεπὴς καὶ ὑπερήφανη ἀπάντησις τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου πρὸς τὸν Μωάμεθ, ἐνθυμίζει τὸ «μολὼν λαβὲ» τοῦ Λεωνίδα στὶς Θερμοπύλες καὶ ὅλες τὶς θυσίες τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων πρὸς διαφύλαξιν τοῦ ὑπέρτατου ἀγαθοῦ τῆς Ἐλευθερίας.

Ἀπὸ τῆς 22ας Ἀπριλίου 1453 ὁ Μωάμεθ πολιορκεῖ ἀπὸ παντοῦ τὴν πρωτεύουσα τοῦ Βυζαντίου. Τὴν παραμονὴ τῆς 29ης Μαΐου, ἐνῶ ὁ Τοῦρκος Σουλτάνος ἐτοιμάζει τὸ στρατό του γιὰ τὴν τε-

λική επίθεση, γίνεται στὸ Ναὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας θρησκευτικὴ τελετή, στὴν ὁποία παρίσταται καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος.

Ἡ τελευταία ἔφοδος τῶν Τούρκων

Τμήμα τῶν Θεοδοσιανῶν Τειχῶν στὴν Κωνσταντινούπολι.

ΤΟΝ ΟΡΘΟ τῆς 29ης Μαΐου ἄρχισε ἡ γενικὴ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν ἔφοδος τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, τὸν ὁποῖο εἶχαν ἀπὸ τῆς προηγουμένης πληρώσει θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ τὰ κηρύγματα τῶν δερβισῶν. Ἡ ἔφοδος βρῆκε τοὺς πολιορκουμένους ἔτοιμους στὶς ἐπάλξεις καὶ τὰ ὄχυράματα.

Ὁ Αὐτοκράτωρ, ἀφοῦ, ὅπως προείπαμε, μετέλαβε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, μετασχὼν στὴν τελευταία λειτουργία ποὺ ἔγινε στὴν Ἁγία Σοφία, καὶ ἀφοῦ ἀπνύθυνε κατανυκτικώτατο λόγο στοὺς περὶ αὐτὸν ἀμύντορας, ἀπεχαιρετίσθη ἐν μέσῳ λυγμῶν καὶ δακρύων ἀπὸ λειτουργοὺς καὶ οἰκείους, παραμείνας ἄγρυπνος καθ' ὅλη τὴν νύκτα τῆς 28 πρὸς τὴν 29 Μαΐου, καὶ ἤδη πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐφόδου, βρέθηκε ὡς πολεμιστὴς στὴν θέση του παρὰ τὴν Πύλη τοῦ Ρωμανοῦ, ὅπου ἦταν τὸ ἀσθενέστερο σημεῖο τῶν τειχῶν.

Δύο ἐπιθέσεις τῶν ἐχθρῶν ἀπέκρουσαν νικηφόρως οἱ πολιορκούμενοι. Ἐπακολούθησε ὑπὸ τὴν ἀρχηγία τοῦ Μωάμεθ ἔφοδος τῶν Γενιτσάρων, οἱ ποῖοι κυριολεκτικῶς ἔδεκατίσθησαν ἀπὸ τὴν ἄμυνα τῶν Ἑλλήνων καὶ Φιλελλήνων, ἀρχηγῶν καὶ ἀπλῶν μαχητῶν, οἱ ὁποῖοι καθ' ὅλη τὴ γραμμὴ ἥρωικῶς ἀντεῖχαν.

Ἄλλ' ἐνῶ ὁ Αὐτοκράτωρ ἐχαίρετο γιὰ τὴν νίκη, ὁ μετ' αὐτοῦ συναγωνιζόμενος Ἰουστινιάνης, ἐπληγῶθη ξαφνικὰ στὸ χέρι ἀπὸ βέλος καὶ κατέλιπε τὴν θέση του γιὰ νὰ φροντίσει τὸ τραῦμα του. Συγχρόνως διαδόθηκε στὸ στρατηγεῖο τῶν ἀμυνομένων ἡ φήμη, ὅτι, δῆθεν, ἀλλαχοῦ τὰ τείχη τῆς Πόλεως ὑπέκυψαν στὴν ὀρμὴ τῶν Τούρκων. Τόσον ἡ ἀνυπόστατη αὐτὴ φήμη, ὅσον καὶ ἡ

ἀπομάκρυνση τοῦ Ἰουστινιάνη, προκάλεσαν σύγχυση καὶ λιποψυχία. Ἔτσι, ἐχαλαρώθη πρὸς στιγμήν ἡ ἄμυνα, πράγμα πού παρατήρησαν οἱ Τοῦρκοι.

Καὶ ὁ μὲν Αὐτοκράτωρ καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἀμύνονταν μὲ ἥρωισμὸς στὴ θέση πού ἦσαν ταγμένοι. Ἀλλὰ σὲ ἄλλο μέρος, βορειότερο, οἱ Γενίτσαροι μετὰ μανιώδη ἀγῶνα εἶχαν ὑπερπηδήσει τὰ τεῖχνη, ἐνῶ ἄλλοι Γενίτσαροι διὰ τῆς Ξυλόπορτας, τὴν ὁποία βρῆκαν κατὰ τύχην ἀνοικτή, εἰσῆλθαν στὴν Πόλν. Συγχρόνως τὰ Τουρκικὰ πυροβόλα ἀνοιξαν νέα ρήγματα στὰ τεῖχνη. Περὶ τὴν 8η πρωινὴ Τουρκικὰ στίφη ἐνέπεσαν ἐκ τῶν ὀπισθεν κατὰ τοῦ Αὐτοκράτορος. Ὑστερα ἀπὸ λίγο ἐπεκράτησε πανικὸς μεταξὺ τῶν ἡμετέρων καὶ ἐπακολούθησε γενικὴ φυγή. Ἐν τούτοις, ὁμῶς, ὁ ἀγῶνας συνεχιζόταν μὲ ἀμείωτη ἔνταση.

Ὅταν, τελικῶς, οἱ Τοῦρκοι κατέλαβαν τὴν Κωνσταντινούπολν διὰ τῆς Κερκόπορτας, ἡ μεγάλν συμφορὰ εἶχε πλέον συντελεσθεῖ καὶ ὁ τελευταῖος Βυζαντινὸς Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος, δίδων τὸ παράδειγμα τῆς ἐθελουσίας καὶ μαχόμενος ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης παρὰ τὴν Πύλνν τοῦ Ρωμανοῦ, ἔπεσε ὡς ἥρωας μὲ τὸ σπαθὶ θρυμματισμένο στὰ χέρια του.

Τοῦτο συνέβη ἡμέρα Τρίτη τῆς ἐβδομάδος, πρᾶγμα πού ἐπιβεβαίωσε τὴν ἥδη πρὸ τῆς Ἀλώσεως ἐπικρατοῦσα λαϊκὴ πρόληψη, ὅτι ἡ Τρίτη ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος εἶναι ἀποφράς.

Τὸ σῶμα τοῦ Κωνσταντῖνου Παλαιολόγου ἀναγνωρίσθηκε ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς ἀπὸ τὰ κόκκινα ἀετοφόρα πέδιλά του, ἀποκοπεῖσα δὲ ἡ κεφαλὴ του ἐστήθη ἐπὶ τῆς πορφυρᾶς στήλης στὴν Πλατεῖα τοῦ Αὐγουσταίου.

Ὅπως χαρακτηριστικὰ γράφει ὁ ἱστορικὸς τῆς Ἀλώσεως Φραντζῆς:

«Ἐκομίσατο τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον μὴ θελήσας προδοῦναι τοῖς ἀνόμοις τὰ βασίλεια, μήτε θελήσας τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν, δυνατοῦ ὄντος...».

Καταστροφὴ καὶ λεπλασία

ΕΥΘΥΣ μετὰ τὴν εἴσοδο τῶν Τουρκικῶν στρατευμάτων στὴν Πόλν ἄρχισε ἡ καταστροφὴ καὶ ἡ λεπλασία αὐτῆς.

Καταστράφηκαν τελείως τὸ Μέγα Παλάτιον σὲ ὅλη τὴν ἔκτασή

του, πλὴν τοῦ πλησίον εὐρισκομένου Ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας, ὁ ὁποῖος, καθὼς καὶ πολλὰς ἄλλες Ἐκκλησίες μετατράπηκαν σὲ Τζαμιά.

Οἱ Τοῦρκοι γενόμενοι κύριοι τῆς Πόλεως πολλοὺς τῶν ἐνόπλιως ἀντισταθέντων ἐθανάτωσαν. Ἀλλὰ τὸ πλῆθος τῶν κατὰ τὴν Ἄλωσιν θανατωθέντων ὑπῆρξε μηδαμινὸ ἀπέναντι ἐκείνου τῶν αἰχμαλωτισθέντων κατὰ τὶς πρῶτες ἡμέρες μετὰ τὴν Ἄλωσιν.

Μεγάλος ἀριθμὸς ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδιῶν ἀπεγνωσμένως κατέφυγαν στὸν Ναὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας καὶ ἐκεῖ ἤλπιζαν στὴν κατὰ θαυμάσιον τρόπο αἰφνίδια μεταβολὴ τῶν πραγμάτων, σὲ σωτηρία καὶ ἐπικράτηση τῶν χριστιανῶν καὶ σὲ ὄλεθρον τῶν Μωαμεθανῶν, ὅπως ἔλεγαν παλαιοὶ χρῆσιμοί.

Ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ λίγο οἱ Πύλες συνετρίβησαν μὲ πελέκειν καὶ ἀξίνες τῶν Γενιτσάρων, οἱ δὲ ἐντὸς τοῦ Ναοῦ ἐσφάγησαν ἢ ἐξανδραποδίσθησαν.

Αὐτὸς ὁ Ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας, ὁ «ἐπίγειος παράδεισος» καὶ ὁ «Ἥλιος τῆς Χριστιανοσύνης», ἐσουλήθη, ἐρρυπάνθη καὶ μετεβλήθη κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Πορθητοῦ σὲ Μωαμεθανικὸ Τέμενος.

Εἰδικώτερα, οἱ νικητὲς εὐθὺς μετὰ τὶς πρῶτες ἡμέρες ποὺ ἐπακολούθησαν τὴν Ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπεδόθησαν ἀκράτητοι σὲ σφαγές, λεπλασίες καὶ ἐξανδραποδισμοὺς. Κατόπιν παραχώρησαν ὠρισμένα προνόμια αὐτοδιοικήσεως θρησκευτικῆς στοὺς Ἕλληνας καὶ κατέστησαν τὴν Πόλιν πρωτεύουσά τους, μετατρέψαντες σὲ Τζαμιὰ πλείστους ναοὺς, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ τὸν ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας.

Ἐφεξῆς, ὅσοι ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας δὲν κατέφυγαν στὴ Δύση (καὶ αὐτοὶ ἦσαν πολλοί, μεταδώσαντες τὰ φῶτα ἐκεῖ ὅπου κατέφυγαν) συγκεντρώθηκαν στὸ Φανάρι, τὴν πρὸς τὴν δυτικὴ ἄκρην τοῦ Κερατίου Κόλπου συνοικία, ὅπου τελικῶς ἐγκατεστάθη καὶ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, τὸ θρησκευτικὸ καὶ τὸ ἐθνικὸ Κέντρο τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ.

Σὺν τῷ χρόνῳ, τὸ Φανάρι κατέστη ἡ ἀριστοκρατικώτερη συνοικία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, στὴν ὁποία παρέμεινε μία νεοδημιουργημένη τάξη μορφωμένων Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι κατέλαβαν κατὰ καιροὺς τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους.

Τὴν πρῶτῃ τῆς Τρίτης 29 Μαΐου 1453, «Ἐάλω ἡ Πόλις» καὶ

τὸ Βυζάντιο εἶχε παύσει πλέον νὰ ὑπάρχει. Ὅτι ἀπέμεινε ἐντὸς ὀλίγου περιῆλθε ὀλοκληρωτικῶς στοὺς Τούρκους.

Ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος πίπτει ἐνδόξως πρὸ τῆς Πύλης τοῦ Ρωμανοῦ, τὴν ὁποία ἐλάμπρυνε ἡ ὑπερτάτη αὐτοῦ θυσία. Ἡ Βασιλίδα τῶν Πόλεων ὑπέκυψε. Ἡ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία κατέρρευσε καὶ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς ὁ νικητὴς ἄσκησε ἐπὶ πέντε καὶ πλέον αἰῶνες τὴν αἰμοχαρῆ δεσποτεία του.

Ἐνα βασιλικὸ λείψανο στὴν Πύλη τοῦ Ρωμανοῦ, σφραγίζει μὲ τὸ αἷμα τοῦ τελευταίου τῶν Ἑλλήνων Αὐτοκρατόρων τὴν δόξα Δέκα Αἰώνων.

Ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος, λίγο πρὶν πέσει ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς τιμῆς, ἀπευθύνθη πρὸς τοὺς συμπολεμιστὰς του μὲ τὰ ἐξῆς λόγια:

«Ἀδελφοὶ καὶ συμπατριῶται, ταῦτα κατὰ νοῦν ἐνθυμήθητε, ἵνα τὸ μνημόσυνον ἡμῶν καὶ ἡ ἐλευθερία αἰώνιος γένηται».

Ἐγνώριζε ὅτι μὲ τὸν ἐπικδὸν ἀγῶνα του, ἔγραφε τὴν τελευταία ἥρωικὴ σελίδα τῆς ζωῆς του, δημιουργῶντας τὶς προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἀναγέννηση τοῦ Ἑθνους.

Κατὰ τὸν Κωνσταντῖνον Παπαρρηγόπουλο, ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος

*«περιεβλήθη τὸ ἀκάνθινον τοῦ Βυζαντίου Στέμμα ἀ-
παραλλάκτως, ὅπως ἀξιωματικὸς προχειρισθεὶς φρου-
ραρχος πόλεως, πανταχόθεν ὑπὸ τῶν πολεμίων περι-
εζωσμένης καὶ μὴ ἐχούσης οὔτε ὀχυρώματα ἀποχρῶν-
τα, οὔτε φρουρὰν ἱκανήν, ἤθελεν ὑπακούσει εἰς τὴν
δοθεῖσαν αὐτῷ ἐντολήν. Οὕτως ἀνέλαβε τὸ ὑπὸ τῆς
τύχης ἐπιβληθὲν αὐτῷ μαρτύριον».*

Ἐξ ἄλλου, ὅπως γράφει ὁ ἀείμνηστος Καθηγητὴς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς Διονύσιος Ζακυνθηνὸς στὸ βιβλίον του «Ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Τουρκοκρατία»:

*«Ἡ ὑπερτάτη θυσία τοῦ Κωνσταντῖνου Παλαιολόγου
τοῦ ΙΑ΄ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἀγωνιστῶν, κατηύθυνε
πράγματι τῶν αἰώνων τὰς τύχας».*

Ὁ μεγάλος Γάλλος Βυζαντινολόγος Κάρολος Ντὴλ γράφει:

«Ὁ ἥρωικὸς θάνατος τοῦ Κωνσταντῖνου Παλαιολόγου

*ώδηγσε ἀποφασιστικὰ στὴν ἀποκατάσταση τῆς νέας
Ἑλλάδος κατὰ τὸν 19ο αἰῶνα».*

Ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος ἔκλεισε μία μεγάλη περίοδο τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἡ ὁποία διήρκεσε ἐπὶ 1.123 συναπτὰ ἔτη.

Μετὰ τὴν Ἄλωση, ἡ Κωνσταντινούπολη ἦταν τελείως κατεστραμμένη ἀπὸ τὶς μάχες καὶ ἀπὸ τὶς λεηλασίες. Ὁ Μωάμεθ Β΄ γιὰ νὰ τὴν ἐποικίσει μετέφερε πληθυσμούς ἀπὸ τὴν Μικρὰ Ἀσία καὶ ἀπὸ ἄλλες κατακτηθεῖσες περιοχὲς (ὅπως ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο, τὴν Θεσσαλονίκη κ.λπ.), ἐνῶ ἀποκατέστησε τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Διοίκηση, καθὼς ἀναγνώρισε τὸ Πατριαρχεῖο, τὸ ὁποῖο ἀπὸ τοῦ ἔτους 1601 ἐγκατεστάθηκε στὸ Φανάρι, ὅπου εἶναι μέχρι σήμερα.

Ἀπίστευτη στὴν ἀρχὴ ἐθεωρήθη ἡ εἶδηση τῆς πτώσεως τῆς Βασιλίδος εἰς χεῖρας τῶν βαρβάρων. Καὶ ὅταν διαπιστώθηκε ἡ πτῶση, σύμπασα ἡ Χριστιανοσύνη ἐθρήνησε τὸ θλιβερὸ τοῦτο γεγονός.

Θρυλοὶ καὶ ἄσματα γιὰ τὴν Παλιγγενεσία

ΑΛΛ΄ ἀκριβῶς μέσα στὸν ὄλεθρο, καθ’ ὃν χρόνον τὸ Βυζαντινὸ Κράτος διεγράφετο ἀπὸ τὶς δέλτους τῆς Ἱστορίας, πλάσσονταν ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἐθνικοὶ θρυλοὶ καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἐθνικὰ ἄσματα, στὰ ὁποῖα διατυπώνονταν κάλλιστα οἱ πόθοι καὶ οἱ ἐλπίδες τῶν δούλων Ἑλλήνων περὶ εὐτυχεστεροῦ μέλλοντος, περὶ πολιτικῆς παλιγγενεσίας καὶ ἀνορθώσεως, τῶν ὁποίων ἐπιστέγασμα τίθεται ἡ ἀνάκτηση τῆς Βασιλεύουσας καὶ ἡ ἀναβίωση τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους, παρηγόρησαν καὶ ἐνίσχυσαν ἐπὶ αἰῶνες τὸ Γένος τῶν Ἑλλήνων.

Εὐθὺς μετὰ τὴν Ἄλωση τῆς Βασιλίδος, ἡ μορφή τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντῖνου Παλαιολόγου, ἔγινε θρυλὸς καὶ εἰσέδυσσε στὶς ποικίλες δημῳδαί παραδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

«Πῆραν τὴν Πόλιν. Πῆραν τὴν.

Πῆραν καὶ τὴν Ἁγιά Σοφιά τὸ μέγα μοναστήρι!».

Ἡ Ἁγία Σοφία, ἀπὸ τὰ Νότια. Οἱ μιναρέδες εἶναι τουρκικὴ προσθήκη τοῦ 15ο αἰ.

Μὲ τοὺς σπαραχτικοὺς αὐτοὺς στίχους, ἐθρήνησε ἡ λαϊκὴ μοῦσα τὴ μεγάλη ἐθνικὴ συμφορά, τὸ σκλαβωμὸ τῆς δοξασμένης Πόλης καὶ τὸ τέλος τοῦ Βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τὴν ἀποφράδα ἐκείνη Τρίτη 29 Μαΐου 1453.

Ὁ ἥλιος βασιλεύοντας τὴν μαύρη ἐκείνη ἡμέρα, ἐχάϊδεψε γιὰ τελευταία φορὰ τὰ χριστιανικὰ σύμβολα στοὺς θόλους τῆς Ἁγίας Σοφίας. Τὸ μισοφέγγαρο στυλώθηκε στὴ μέση, ποὺ ὑπερήφανος ὑψωνόταν ὁ Σταυρὸς καὶ ὁ δικέφαλος Ἄετὸς γοργόφτερος πέταξε μαζί μὲ τὴν Ἐλευθερία ἀπὸ τὶς Ἑλληνικὲς Χῶρες. Τὸ Ἔθνος σήκωσε στὸν ὦμο τὸ σταυρὸ τοῦ μαρτυρίου καὶ πῆρε τὸ δρόμο γιὰ τὸν Ἐθνικὸ Γολγοθᾶ, μὲ τὴν καρδιὰ ματωμένη.

Ἡ Ἄλωση τῆς Πόλεως τῶν Παλαιολόγων, «τῆς Ἐπταλόφου καὶ τῆς Βασιλίδος», ἦταν ἡ ἀπαρχὴ τοῦ νέου Ἀγῶνος γιὰ τὴν Ἐθνικὴ Ἀποκατάσταση τοῦ Γένους μας.

Τὸ μαρτυροῦν οἱ λαϊκοὶ θρῆνοι γιὰ τὴν τραγικὴ συμφορά. Τὸ βεβαιώνει τὸ παρήγορο μήνυμα τὸ ἀγγελικὸ ποὺ ἀπευθύνεται στὴ δακρυσμένη εἰκόνα τῆς Ὑπερμάχου Στρατηγοῦ τῆς Παναγίας μας:

*«... Σώπασε, Κυρὰ Δέσποινα, καὶ μὴν πολυδακρύζεις,
πάλι μὲ χρόνια μὲ καιροὺς, πάλι δικὰ μας θᾶναι!».*

Ἐκ παραλλήλου, συνετέθησαν καὶ διάφορα δημοτικὰ ᾄσματα καὶ θρῆνοι ἀναφερόμενοι στὴν Ἄλωση τῆς Πόλης.

Τὸ πλέον διαδεδομένο ἀπὸ τὰ δημοτικὰ ᾄσματα, εἶναι τὸ ἀρχόμενο διὰ τῶν στίχων:

*«Σημαίνει ὁ Θεὸς σημαίνει ἡ γῆς / σημαίνουν τὰ
ἐπουράνια.*

Σημαίνει κι' ἡ Ἁγία Σοφία / τὸ μέγα μοναστήρι...!».

Ἐξ ἄλλου, σύμφωνα μὲ σχετικὸ θρῦλο, ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες θὰ διώξουμε τὸν Τοῦρκο στὴν «Κόκκινη Μηνιά», ὅπου βρίσκεται ἡ κοιτίδα τοῦ Ἀσιατικοῦ αὐτοῦ λαοῦ, ὅταν θὰ ἀναστηθῇ ὁ μέγας νεκρὸς τῆς Πύλης τοῦ Ρωμανοῦ, ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος.

Ἡ 29η Μαΐου 1453, ἡμέρα ὑπέρτατης θυσίας, ἡμέρα ἐξαίστου ἥρωισμοῦ ποὺ μετεβλήθη σὲ ἡμέρα θρύλου, δὲν δημιουργήθηκε ξαφνικὰ τὴν ἡμέρα ἐκείνη, καθ' ὅσον κατὰ τὸν ἐθνικὸ μας ποιητὴ Κωστῆ Παλαμᾶ:

«Ἡ Πόλη καρτέραγε τὸν Τοῦρκο νὰ τὴν πάρει».

Ἡ Ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲν δημιουργήθηκε ξαφνικὰ στὶς 10 τὸ πρωῖ τῆς Τρίτης 29 Μαΐου 1453. Προηγήθηκαν αἰῶνες συρρικνώσεως ἀπὸ τὶς ληστρικὲς ὀρδὲς τῶν βαρβάρων Ἀσιατῶν καὶ τῶν ἀρπάγων Φράγκων καί, πρὸ πάντων, τῆς Τετάρτης Σταυροφορίας, στὶς 12 Ἀπριλίου 1204, ὅτε ἡ Ἄλωση τῆς Πόλης ὑπῆρξε ἡ τρισεχειρότερη ληστρικὴ κατακτητικὴ πράξη τῶν Παπῶν τῆς Ρώμης!

Τὸ κάστρο, ὅθεν, τῆς Βασιλεύουσας Πόλης ἦταν πλέον διάτρητο ἀπὸ Κερκόπορτες. Ἄλλωστε, τὸ θρυλικὸ Βυζάντιο ἦταν χαμένο ἀπὸ τότε ποὺ ἀπώλεσε τὰ Μικρασιατικὰ του ἐδάφη μὲ τοὺς σχεδὸν ἀμιγεῖς Ἑλληνικοὺς πληθυσμοὺς, μὲ τὸν ἀκμαῖο Πολιτισμὸ, τὴν ὑγιᾶ οἰκονομία καὶ τὴν πλούσια παραγωγὴ ποικίλων ἀγαθῶν.

Τέλος, ἡ Κωνσταντινούπολη, ἡ Βασιλεύουσα Πόλη, καὶ ὁ θρυλικὸς τελευταῖος Αὐτοκράτορας τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος ΙΑ΄, θὰ ἐπιζήσουν μέσα στὶς καρδιές μας, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, μὲ τὶς μνημεις, μὲ τὶς παραδόσεις καὶ μὲ τοὺς θρύλους τοῦ «Μαρμαρωμένου Βασιλιᾶ» ποὺ κάποτε θὰ ξυπνήσει «στῆς Χώρας τῆς Ἐφτάλοφης ἀπάνου τὰ μουράγια», κατὰ τὸν ἐθνικὸ μας ποιητὴ Κωστῆ Παλαμᾶ, καὶ τοῦ «Παπᾶ τῆς Ἁγία-Σοφιάς», ποὺ ἐξαφανίσθηκε τὴν ἡμέρα τῆς Ἀλώσεως, γιὰ νὰ συνέχισι τὴν τέλεση τῆς διακοπείσης Θείας Λειτουργίας στὸ Μεγάλο Μοναστήρι...

(*) Ἐφημερ. «Ἐστία», 28 Μαΐου 2005, σελ. 7. Ἐπιμέλ. ἡμετ.